

Lape Uusimaa Yhdessä olemme enemmän

Syksy 2018

HYVINKÄÄ

Paikallinen kehittämistyö muutosohjelman aikana:

Perhekeskus:

Lape-muutosohjelman aikana Hyvinkäällä on kuvattu perhekeskustoimintamalli sekä perustettu fyysinen perhekeskus.

Jo ennen Lape-hanketta Hyvinkään www-sivuille oli yhteistyön helpottamiseksi valmisteltu virtuaalinen lasten ja nuorten talo sekä laadittu kaikkien toimijoiden yhteiset tiedonsiirto- ja yhteistyöluopakäytänteet. Hyvinkään perhekeskus on sekä fyysinen tila että verkostomainen tapa ajatella ja toimia asiakkaan parhaaksi.

Fyysiseen Perhekeskukseen (ent. Renton kenkätehdas) on Hyvinkäällä koottu seuraavat palvelut: neuvola, perheneuvola, nuorisoasema, oppilashuolto, lasten puheterapia, toimintaterapia, neuvolapsykologi, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, lastensuojelun perhetyö, Nopsa (lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi), lastenvalvojapalvelut, perheasioiden sovittelu, tapaamispaikka, lastensuojelu, maahanmuuttajatyö sekä vammaispalvelut. Oppilashuoltohenkilöstöllä on lisäksi työtilat kouluilla. Neuvolapalvelut tulevat siirtymään vuoden 2019 aikana kokonaisuudessaan Perhekeskukseen.

Perhekeskukseen Hyvinkäällä kuuluvat edellisten lisäksi kohtaamispaikat: avoimet päiväkodit Pikku-Veturi ja Päiväpirtti sekä seurakunnan perhekerhot ja MLL:n perhekahvila. Nuorten kohtaamispaikkoja ovat

nuorisotalot Spotti ja Silta sekä Ohjaamo Hyvinkää Nasta-talossa. Järjestöjen ryhmät sekä digitaaliset palvelut ovat myös osa perhekeskusta.

Pienten lasten perheiden kohtaamispaikat ovat varhaiskasvatuspalvelujen organisoimia. Ne ovat toimineet jo pitkään, Pikku-Veturi yli 10 vuotta ja Päiväpirtti kolme vuotta. Niitä kutsuttiin aiemmin perhekeskuksen nimellä ja mukana on ollut alusta asti eri toimijoita lapsiperheiden palveluista. Hankkeen aikana yhteistoimintaa ja yhteistä työtä pyrittiin syventämään ja laajentamaan ketterien kokeilujen avulla.

Nuorten kohtaamispaikat ovat myös toimineet jo ennen Lape-muutosohjelmaa. Spotti ja Silta ovat vahvasti olleet yhteistyön paikkoja myös Lape-aikana.

Perhekeskustoimintamalli sisältää fyysisen perhekeskuksen ja kohtaamispaikkojen lisäksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuoriso- ja liikuntatoimen sekä kolmannen sektorin toiminnot.

Perhekeskustoimintamalliin kuuluu toimijoita eri organisaatioista. Jo ennen Lape-muutosohjelmaa Hyvinkäällä toimi lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä, jonka alaisuuteen kuuluivat nuorten ohjaus- ja palveluverkosto NOP sekä lasten ja perheiden palveluverkosto LAPA. NOP:in alatyöryhminä ovat asiakastyötä tekeviä työntekijöistä koostuvat monialaiset työryhmät NUPA ja HOPE. Avoimilla päiväkodeilla (silloiset perhekeskukset) toimi oma eri toimijoista koottu työryhmänsä.

Lape-hankkeen työryhmänä toimii yhdistetty NOP ja LAPA. Perhekeskustyöryhmä (PEKE) muodostettiin avointen päiväkotien työryhmästä hieman täydennettynä. Avoimien päiväkotien nimi muutettiin hankkeen aikana Perhekeskuksesta kohtaamispaikoiksi.

Lape-muutosohjelman päättyessä suunnitteilla on palata ainakin osittain aiempiin rakenteisiin lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmän harkinnan mukaan.

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset hyvinvoinnin tukena:

Hyvinkäällä on toiminut jo ennen Lape-muutosohjelmaa oppilashuollon ohjausryhmä, jossa on edustajat esiopetuksesta, perusopetuksesta, lukiosta sekä toisen asteen ammatillisesta oppilaitoksesta. Ryhmässä on myös terveydenhoitajien, nuorisoaseman ja nuorisotoimen edustus. Oppilashuollon ohjausryhmä linjaa tavoitteet opiskeluhuollon toiminnalle ja tukee tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi se suunnittelee, kehittää ja arvioi oppilaitoskohtaista opiskeluhoitoa opiskelijahuoltolain mukaan. Yhteisöllistä hyvinvointityötä niin esi- ja perusopetuksessa kuin oppilaitoksissakin on edistetty ohjauksen ja seurannan avulla. Kiusaamisen ehkäiseminen on tärkeä osa yhteisöllistä hyvinvointityötä. Yksilöllistä opiskeluhoitoa on kehitetty esimerkiksi henkilöstön Nepsy-koulutuksella.

Lape-hankkeessa luotiin toimintamalli vaikeasti käytöshäiriöisten, psyykkisesti sairaiden lastensuojelun asiakkaana olevien lasten hoitamiseksi ja koulun käymiseksi Hyvinkäällä. Tavoitteena oli vähentää toimijoita ja päällekkäistä työtä ja hyödyntää koulunkäyntiavustajan luomaa tiivistä tukisuhdetta sekä tukea oppilaan koulunkäyntiä, kuntoutumista ja ehkäistä sijoituksen tarve. Koulun palkattiin yhdessä perusopetuksen, lastensuojelun ja vammaispalvelujen kanssa yhteinen koulun sosiaaliohjaaja, joka työskenteli luokassa ja kahden kesken lapsen kanssa tukien koulunkäynnin sujumista. Koulupäivän jälkeen sosiaaliohjaaja jatkoi oppilaan kanssa kuntouttavaa työskentelyä.

Toimintaa ja käytettäviä menetelmiä arvioidaan jatkuvasti sekä arvioidaan toiminnan hyötyjä asiakkaan näkökulmasta.

Oppilashuollon henkilöstöä koulutettiin ryhmäinterventioiden käyttöön (Art, Ihmeelliset vuodet, Maestro, Malti, Aikamatka) ja suunniteltiin kaupunkitasoisten ryhmien toteuttaminen. Jokainen työntekijä oli mukana toteuttamassa vähintään yhtä kaupunkitasoista ryhmää.

Erityis- ja vaativan tason palvelut:

Työskentelymallissa (EVA) tulee pyrkiä ottamaan huomioon seuraavat seikat:

- Perheterapeuttinen työskentelyote
- Osaamisen integroiminen olemassa olevaan henkilöstöön
- Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen onnistumisen arvioinnissa ja mallin kehittämisessä
- Asiakasnäkökulma
- Omatyöntekijäyys (asiakkaan rinnalla kulkija)
- Monitoimijaisuuden oikea-aikaisuus ja verkoston laajuuden oikea koko
- Digitaalisten palvelujen mahdollisuudet
- Perheiden motivointityö
- Vertikaalisen integraation ideologia tuodaan mukaan malliin integroimalla asiakkaan omatyöntekijä mukaan erityisasiantuntijoiden työskentelyyn
- Horisontaalisen integraation elementit tuodaan mukaan malliin yhdistämällä aikuisille suunnatut, lapsille suunnatut sekä perheille suunnatut vanhemmuuteen liittyvät palvelut yhdeksi työskentelyn muodoksi

Kyseinen ketteräkokeilu on Osaamis- ja tukikeskus (OT-keskus) toiminnan pilotointia. Valtakunnallisissa suunnitelmissa on, että OT-keskustoiminnan tarkoituksena on tuottaa ja järjestää palveluja asiakastyön kenttään. Keskus myös koordinoi, kehittää ja kouluttaa erityis- ja perustason työntekijöitä sekä toteuttaa arviointia ja tutkimusta.

Ketterän kokeilun pohjaksi toteutettiin nykytila-arvio työryhmän jäsenten keskustelun kautta. Hanketoimisto lupasi toteuttaa nykytila-arvio laajemmassa mielessä. Idea ketterän kokeilun toteuttamiseen syntyi kolmen "ideariihityyppisen" kokouksen lopputuotoksena.

Työryhmän jäsenet jakoivat huolen lapsista, jotka elävät keskellä pitkittyneitä huoltoriitoja. Yhdessä pohdittiin mahdollistaako palvelurakenteemme tällä hetkellä lasten ongelmien syvenemisen tai lisääkö palvelurakenteemme lasten sairastumista perheissä, joissa vanhemmilla on selkeä huoltoriita. Tällä hetkellä huoltoriitaperheet joutuvat kohtaamaan liian monessa palvelussa "ovien edestä sulkeutumisen". Palvelurakenteessamme on selkeä aukko: yhteiskuntamme järjestelmä ei pysty vastaamaan niiden lapsiperheiden palvelutarpeeseen, joissa vanhemmat riitelevät toistuvasti lapsen huoltoon ja tapaamiseen liittyvistä asioista.

Miten asiakkaat ohjautuvat Eva-työskentelyn asiakkaiksi eli kohderyhmän määrittely:

Asiakkaaksi valikoiduttaisiin "kriteeristön" perusteella ei olemassa olevan asiakkuuden perusteella. Kohderyhmä patologinen huoltoriita (Hackneyn mallin ideologia melko korkealla tasolla päätetään mihin palveluun asiakas ensisijaisesti kuuluu).

Moniammatillinen asiakasohjaustiimi auttaa työntekijöitä kriteeristön tulkinnassa. Tavoitteena on selvittää täyttyvätkö indikaattorit sen suhteen, että "Eva-vanhemmuustyöskentely" (työnimi) olisi ajankohtaista. (Asiakasta ei "lähetetä" Eva-vanhemmuustyöskentelyyn ilman tarkkaa arviointia, jotta asiakkaille ei tule uusia "turhia" kontakteja.)

Muut yleiset teemat:

Lape-muutosohjelman aikana yhteistyö on tiivistynyt ja syventynyt kaupungin lapsiperhetoimijoiden sekä kolmannen sektorin kanssa (seurakunta, MLL).

Kohtaamispaikkojen tiedotusta ja viestintää on Lape-muutosohjelman aikana parannettu perustamalla niille Facebook-sivut. Perhekeskuspalveluissa on lisätty nettisivuilla asiakasohjausta sähköisiin itseasioinnin ja omahoidon palveluihin sekä perustettu Facebook-sivut.

Asiakasosallisuutta on kehitetty Perhekeskuksen asiakasraadilla avulla.

1. Paikallinen kehittämistyö muutosohjelman jälkeen

Kehittämiskohteena v. 2019 on systeeminen toimintamalli lastensuojelussa.

Myös monikulttuurisen työn yhteensovittaminen muihin palveluihin vaatii kehittämistä.

2. Linkittyminen maakunnalliseen kehittämistyöhön muutosohjelman aikana

Olemme Hyvinkäällä osallistuneet eva-luokkien rakenteen yhtenäistämiseen. Koulupsykologien ja -kuraattorien työnkuvat on yhtenäistetty. Olemme osallistuneet sekä kohtaamispaikkatyöpajoihin että Puimaloihin aktiivisesti. Muutamasta Ketterästä kokeilustamme on kirjoitettu artikkeli Lapen käyttöön.

3. Kokeilusta pysyväksi käytännöksi

Ketterät kokeilut:

- Kohtaamispaikat Facebookiin: on jo juurtunut arkitoimintaan
- Perhepäivät: muokaten on juurtunut arkitoimintaan. Muokkausta tehdään edelleen asiakkaiden mukaan. Perhepäivien käsikirja on valmisteilla kansalliseen käyttöön
- Pute-kioski: on jo juurtunut arkitoimintaan
- Parisuhde- ja eroneuvonnan vahvistaminen: perheneuvola, perheoikeudellinen yksikkö sekä seurakunnan perheasiainneuvottelukeskus jalkautuvat kohtaamispaikalle suunnitelmallisesti, eli kokeilu juurtuu
- Iltaperhekahvila: on aloittamassa tauon jälkeen uudelleen, eli juurtuu.
- Kerhovanhempien vertaisryhmä: ei toteutunut, koska ei löytynyt osallistujia
- Koulunkäyntiavustajan kokopäiväinen tuki: toimintamuotona juurtui, käytetään silloin, kun on tarpeen
- Tarpeen mukaiset ryhmät (työkalupakki): on toteutunut, mutta on tarpeen kehitellä vielä, jotta juurtuisi; kehittäminen vaatii vastuuhenkilön
- Ihmeelliset vuodet –ryhmät: toteutuneet ja juurtuneet
- Alle 30v vanhemmille tukea ja ohjausta työllistymiseen ja opintoihin palaamiseen: on toteutunut yhtenä toimintamuotona nuorten aikuisten Ohjaamo. Ohjaamo-neuvola teemapäivät ovat suunnattu pienten lasten nuorille vanhemmille tukemaan koulutukseen ja työelämään takaisin siirtymistä. Säännöllisesti mukana olevia tahoja Ohjaamossa ovat; aikuissosiaalityö, TE-toimisto, Kela, etsivä nuorisotyö, Hyria säätiö, nuorisoasuntoyhdistys, Hyria koulutus, työllisyyspalvelut, nuorisoasema, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja neuvola. Toiminta on jalkautunut kerran kuukaudessa kohtaamispaikalle Päiväpirttiin.

4. Alueelle juurrutettavat kokeilut muista kunnista

Porvoon ketterä kokeilu varhaiskasvatuksen yhteisöllisestä hyvinvointityöstä kiinnostaa. Kokeilu edellyttää vastuuhenkilöä sekä eri toimijoiden sitoutumista yhteistyöhön.

Nummelan ketterä kokeilu erityistason työntekijöiden jalkautumisesta avoimeen päiväkotiin ja neuvoloihin kiinnostaa. Kokeilun kokeileminen edellyttää vastuuhenkilöä sekä eri toimijoiden sitoutumista yhteistyöhön.

Hankkeessa laadittu esiopetuksen oppilashuollon malli otetaan käyttöön.

Hyvinkäällä pilotoitu koulukieltäytymismittari oli osa yamk-opinnäytetyötä ja toteutettiin yhteistyössä LAPE pks ja LAPE Uusimaa -hankkeiden kanssa. Mittarin käänös on valmistunut 03/2018 HUS:ssa. Mittari on kehitetty USA:ssa (C.A.Kearney). Mittarin avulla voidaan arvioida selittävää tekijää (4) koulukieltäytymiselle. Pilotin tarkoituksena oli saada käyttäjäkokemuksia mittarista, jotta mittaria voidaan edelleen kehittää. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää mittarin soveltuvuutta koulukieltäytymisen arvioinnissa. Käyttäjäkokemukset mittarin käytöstä Hyvinkäällä olivat hyviä ja koulukieltäytymismittari on otettu osaksi koulupoissaolojen selvittelyä.

Family school Englannissa on kehitetty malli, jonka avulla vanhemmat kutsutaan mukaan kouluun auttamaan vaikeuksissa olevia lapsia opinnoissaan ja koulunkäynnissään. Eri tavoin vaikeuksissa olevat lapset työskentelevät yhtenä aamupäivänä viikossa kolmen kuukauden ajan erillisessä luokassa yhdessä vanhempansa kanssa kohti koulunkäyntinsä ydinongelmien ratkaisua. Koulutettu opettaja ohjaa lapsi-vanhempi -pareja saaden työhönsä konsultatiivista tukea. Hyvinkäällä aloitti 15 henkilöä, erityisopettajia ja koulukuraattoreja, Family school –ohjaajakoulutuksen verkkokoulutuksena syksyllä 2018. Lukuvuonna 2019-2020 tullaan kokeilemaan Family school ryhmä vähintään yhdessä koulussa, jonka jälkeen mallia on tarkoitus toteuttaa laajemmin.

5. Sidonnaisuudet maakunnalliseen kehittämistyöhön muutosohjelman päätyttyä

Integraatiokummi toimii Hyvinkäällä myös vuonna 2019.

6. Muutosohjelman aikana syntyneet rakenteelliset muutokset

Hankkeen aikana on valmisteltu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymää, joka käynnistyy 1.1.2019. Muutos tulee aiheuttamaan rakenteellisia muutoksia johtamisjärjestelmään. Asiakkaille muutokset tulevat näkymään ainoastaan palveluiden yhdenmukaisena ja tasalaatuisena kohdentumisena.

Yhteenveto

2018	2019	2022	2025	2030
	Perhekeskustoimintamallin ja sen mukaisten yhteistyörakenteiden selkiyttäminen yhteistyössä kunnan ja kuntayhtymän kanssa	Perhekeskustoimintamallin mukainen toiminta ja yhteistyörakenteet ovat vakiintuneet. Uusi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu ja voimassa.		